

Handläggare
Mats Bothén
Tel: 08 508 260 13**Till**
Trafiknämnden
2017-04-06

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Lägesrapport av hållbarhetskommissionens arbete. Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Trafiknämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Jonas Eliasson
FörvaltningschefTed Ell
Avdelningschef

Sammanfattning

Föreliggande ärende utgör en lägesrapport från kommissionens arbete och redogör för de fyra delrapporter som kommissionen utarbetat under våren 2016. De behandlar hållbar skolutveckling, ungas etablering på arbetsmarknaden, medborgarnas inflytande i stadens beslutsprocesser och det offentliga rummets betydelse för en socialt hållbar samhällsutveckling. Tanken är att rapporternas analyser och förslag till åtgärder prövas av kommunstyrelsen i upprättandet av budget 2018. Ärendet har remitterats till trafiknämnden för yttrande senast den 13 april 2017.

Trafikkontoret är i allt väsentligt positivt till de förslag som redovisas i de olika rapporterna. Beträffande dialogbaserade

arbetsätt vill kontoret framhålla vikten av att mer systematiskt använda all den information som redan kommer till staden till del i olika sammanhang samt förmågan att återkoppla och leverera på ett förtroendeskapande sätt. Kontoret ser vidare positivt på att stadens strategiska arbete med lokal platsutveckling för stadens offentliga rum, i likhet med den samordnade roll kontoret har avseende stadens gröna kvaliteter, skulle kunna åvila trafiknämnden.

Bakgrund

Stockholms stad har inrättat en kommission för ett socialt hållbart Stockholm i enlighet med beslut i stadens budget för 2015. I juni 2016 beslutade kommunfullmäktige om en strategi för genomförande av åtgärder framlagda av kommissionen. Genomförandestrategin bygger på integrering av åtgärder i ordinarie budgetprocess och på förstärkt finansiering via stadens sociala investeringsfond. Samordningen med andra processer betonas i strategin.

Föreliggande ärende utgör en lägesrapport från kommissionens arbete och redogör för de fyra delrapporter som kommissionen utarbetat under våren 2016. De behandlar hållbar skolutveckling, ungas etablering på arbetsmarknaden, medborgarnas inflytande i stadens beslutsprocesser och det offentliga rummets betydelse för en socialt hållbar samhällsutveckling. Trafiknämnden har fått lägesrapporten på remiss från kommunstyrelsen. Remisstiden sträcker sig till den 13 april 2017.

I enlighet med genomförandestrategin föreslår stadsledningskontoret att rapporternas analyser och förslag till åtgärder prövas av kommunstyrelsen i upprättandet av budget 2018.

Prövningen av åtgärder i budgetprocessen förutsätter att berörda nämnder och bolagsstyrelser redovisar hur de ser på sina verksamhetsområden i förhållande till den analys och beskrivning som redovisas i rapporterna, samt på förutsättningarna att genomföra de åtgärder som kommissionen lägger fram.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret.

Remissen

De fyra remitterade rapporterna utgörs av

- Medborgare med mandat – dialog och delaktighet i Stockholms stad

- Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden
- Staden där vi möts – arkitektur och kultur i det offentliga rummet
- Den lärande skolan

Eftersom rapporterna i varierande grad berör olika nämnder och bolagsstyrelser anser stadsledningskontoret att synpunkter på rapporterna behöver lämnas av trafiknämnden i följande delar.

- Medborgare med mandat – dialog och delaktighet i Stockholms stad
- Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden, åtgärderna A2.3.1, A.2.3.2 och A.2.3.3 i rapporten.
- Staden där vi möts – arkitektur och kultur i det offentliga rummet

De remitterade rapporterna finns att läsa i sin helhet på <http://www.stockholm.se/OmStockholm/Ett-socialt-hallbart-Stockholm-2/Rapporter-fran-hallbarhetskommissionen/>

I det följande återges en sammanfattning av respektive rapport och de förslag som däri redovisas med begränsning till de rapporter och förslag där trafiknämndens synpunkter efterfrågas.

Medborgare med mandat – dialog och delaktighet i Stockholms stad

Den svenska demokratin står inför ett antal utmaningar som i allra högsta grad är relevanta även för Stockholms stad. En är att inflytandet är ojämlikt fördelat över staden. Välutbildade personer från socioekonomiskt starka områden deltar i större utsträckning i allmänna val, politiska partier samt i det civila samhället och får därmed också ett större inflytande över politiken än mindre resursstarka personer. Denna rapport sätter fokus på hur ett mer jämlikt deltagande kan främjas i Stockholms stad.

Deltagande mellan val genom olika former av deltagandeprocesser som till exempel medborgardialoger kan, om de utformas på rätt sätt, bidra till att stärka de grupper vars röster vanligtvis inte hörs. En kartläggning av dialoger som har anordnats av bolag och förvaltningar i Stockholms stad de senaste åren pekar på att många dialoger som har genomförts riktar sig till väldigt breda målgrupper. För motverka att dialoger bidrar till ökad politisk ojämlikhet genom

att vissa grupperns röster får ett starkare genomslag, är det viktigt att analysera vilka grupper som särskilt bör prioriteras i dialogen med utgångspunkt i bland annat kön, ålder, funktionsförmåga, utländsk bakgrund, utbildningsnivå och sysselsättning. Risken är annars stor att dialogen enbart blir ytterligare ett forum för resursstarka medborgare att utöva inflytande.

För att dialogerna ska kännas meningsfulla är det därtill viktigt att de rör icke-triviala frågor med tydlig koppling till politiska beslut och möjlighet till reellt inflytande. Medborgarbudget och medskapande dialoger är två former av dialoger som kan möjliggöra ett reellt inflytande.

Det lokala civilsamhället bör därtill ges bättre förutsättningar att ta initiativ till egna deltagandeprocesser och staden måste bli bättre på att identifiera och fånga upp befintliga initiativ. En god tillgång på tillgängliga mötesplatser och samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta områden, dit alla känner sig välkomna är också en förutsättning för att stärka det lokala engagemanget. Facilitatorer, eller möjliggörare, kan användas för att ytterligare stimulera det lokala engagemanget hos lokalbefolkningen genom att väcka och uppmuntra deras nyfikenhet och intresse att delta.

För att bygga trovärdiga och ömsesidiga relationer med medborgarna, och för att medborgarna ska uppleva att deras synpunkter får betydelse för stadens utveckling, är det också av största vikt att kontinuerligt informera om det fortsatta arbetet kring frågan och se till att de som deltagit i en dialog nås av information om hur deras synpunkter har tagits tillvara.

Förslag i rapporten

- Utveckla förutsättningarna för medskapande i Stockholms stads beslutsprocesser
  - Genomför fler medborgarbudgetprocesser
  - Stöd utvecklingen av medskapande dialoger
- Säkerställ jämlika deltagandeprocesser
  - Tillämpa rekryteringsmetoder inför medborgardialoger som främjar ett jämlikt deltagande
  - Stärk närvaron av samhällsvägledande och uppsökande funktioner i socioekonomiskt svaga områden
  - Utvärdera Hässelby-Vällingbys arbete med medborgarvärdar
  - Utbilda lokala processledare för genomförande av medborgardialoger

- Samordna och sprid resultat av genomförda medborgardialoger inom Stockholms stad
  - Utveckla en digital dialogportal

Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmarnas etablering på arbetsmarknaden

Unga stockholmare har generellt inga större svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Däremot finns det inom gruppen unga en variation. Särskilt unga med funktionsnedsättning, unga utrikes födda och unga som inte har fullföljt gymnasiet har en svag ställning på arbetsmarknaden och utvecklingen är oroande. I denna andra rapport inom utvecklingsområde Arbete och försörjning, för Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, fördjupas analysen av ungas etablering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på unga som varken arbetar eller studerar, unga med funktionsnedsättning och unga utrikes födda.

I rapporten undersöks faktorer som påverkar ungas etablering på arbetsmarknaden. Statistiken visar att unga med funktionsnedsättning och unga utrikes födda i lägre grad har fullföljt gymnasieskolan i jämförelse med gruppen unga som helhet. Generellt sett kräver arbetsgivare numera fullföljd gymnasieutbildning och goda kunskaper i svenska språket. En stor del av rekryteringarna sker genom kontakter, vilket kräver ett stort nätverk av sociala kontakter som inte alla unga har. En annan faktor som kan ha betydelse för ungas möjligheter att lyckas på arbetsmarknaden är attityderna hos arbetsgivare.

Slutsatsen i rapporten är att insatserna i högre grad måste riktas och anpassas till just unga med funktionsnedsättning och unga utrikes födda, främst nyanlända, för att den negativa utvecklingen ska kunna brytas. För att förbättra deras möjligheter på arbetsmarknaden lämnar kommissionen rekommendationer och förslag på åtgärder. Bland annat behöver ungas kunskaper om arbetsliv och olika branscher stärkas genom en tydligare samverkan mellan skola och arbetsliv. En modell för hur det kan ske bör utarbetas. Stadens arbete med sociala klausuler i upphandlingar behöver riktas särskilt till unga med funktionsnedsättning och unga utrikes födda, främst unga nyanlända. För att fler unga med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att arbeta inom stadens verksamheter behöver nya arbeten skapas genom arbetsdifferentiering. Samverkan inom staden och med andra myndigheter behöver förbättras för att effektivare kunna möta ungas behov i syfte att stärka deras möjligheter på arbets-

marknaden. Slutligen behöver utbildningar utvecklas och anpassas till målgruppernas förutsättningar och behov.

Förslag i rapporten

- Använd Stockholms stads verksamheter för att främja ett inkluderande arbetsliv
  - Rikta sociala klausuler i upphandlingar till särskilt prioriterade grupper
  - Utveckla stadens arbete med arbetsdifferentiering
  - Främja kompetensbaserad rekrytering och motverka diskriminering vid rekrytering inom Stockholms stad

Staden där vi möts – arkitektur och kultur i det offentliga rummet

Det offentliga rummet binder samman Stockholms olika delar och utgör spelplats för stadslivet. Att ta hand om och utveckla Stockholms olika gemensamma stadsrum är därför avgörande för att uppnå målet om en socialt sammanhållen stad. Befintliga torg, gator, parker, kajer och stränder, lek- och idrottsplatser behöver utvecklas på ett bra sätt i hela staden. När staden växer kraftigt behövs också fler arkitektoniskt väl gestaltade och kulturellt innehållsrika offentliga stadsrum, särskilt i de yttre delarna av staden. På vissa platser utgör dock de offentliga rummen snarare en sorts oönskad mellanzon som riskerar att skilja stadsdelar och människor från varandra. Ställningstaganden behöver därför göras genom hela planeringsprocessen för att främja utvecklingen av de sociala värdena i det offentliga rummet. Det behöver ske både i rådgivande översikts- och områdesplanering och i detaljplaner och markanvisningar.

Stadsbyggandet ska bidra till likvärdiga livsvillkor i hela staden så att goda och trygga livsmiljöer kan erbjudas överallt. Men trots att Stockholm är en välplanerad stad finns det brister i skötsel och utveckling av offentliga platser. I de socioekonomiskt svagare områdena i staden är omsorgen om de gemensamma stadsrummen särskilt viktig, inte minst med tanke på att där ofta finns många barn och unga och trångboddhet. Stockholms stad behöver därför stärka det sociala investeringsperspektivet i stadsutvecklingen.

Investeringsmedlen behöver bli mer jämnt fördelade över hela stadens geografi. Roller och ansvar hos olika aktörer i den lokala platsutvecklingen behöver samtidigt identifieras och nya innovativa samverkansmetoder prövas. Det bör prövas om stadens strategiska arbete med lokal platsutveckling kräver en samordnande funktion under trafiknämnden som har ett övergripande ansvar för stadens offentliga rum

Kulturlivet är starkt i Stockholm men har potential att bidra i ännu högre grad till ett inspirerande stadsliv. Kulturlivsfrågorna behöver hanteras bättre i dagens stadsplanering och även här behövs ett socialt investeringsperspektiv. Ökad närvaro av kultur kan bidra till fler meningsfulla möten mellan olika grupper av människor i staden. Det kan även bidra till lokal platsutveckling som gör att människor kan trivas bättre i sin stadsmiljö och känna sig delaktiga i en lokal identitet. Enprocentsregeln behöver användas så att satsningarna på konst blir mer rättvist fördelade i staden. Ateljéerna och mötesplatserna för kultur behöver bli fler, särskilt i några av de yttre stadsdelarna. Stockholm kan även öka användningen av tillfällig arkitektur och konst på ett sätt som bidrar till ökad kulturnärvaro i det offentliga rummet.

Förslag i rapporten

- Stärk det sociala investeringsperspektivet i stadsutvecklingen
  - Styr investeringar i syfte att främja en god stadsmiljö i hela staden
  - Utveckla enprocentsregeln för att bidra till en mer jämlik fördelning av konstnärlig gestaltning
  - Detaljplaner och markanvisningar ska innehålla ställningstaganden om socialt värdeskapande
- Prioritera socialt värdeskapande platsutveckling i socioekonomiskt svaga områden
  - Utveckla den lokala samordningen för platsutveckling
- Använd kulturnärvaro som drivkraft för ett vitalt stadsliv
  - Etablera fler ateljéer och produktionsplatser för konst i ytterstaden
  - Använd tillfällig arkitektur och kulturhändelser för att utveckla stadslivet utanför innerstaden
  - Ta fram ett handlingsprogram om mötesplatser för kultur i Stockholm

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret konstaterar inledningsvis att det är ett mycket omfattande material som framtagits inom ett område som är både angeläget och komplext. Omfattningen gör att kontoret väljer att fokusera på de delar som berör kontorets verksamhet mer explicit men vill samtidigt framhålla det positiva i att tidigt under året remittera strategiskt viktiga underlag som avses beaktas i kommande budgetprocess.

I det följande redogör trafikkontoret för sina överväganden och synpunkter i ett antal specifika hänseenden.

Medborgare med mandat – dialog och delaktighet i Stockholms stad

Trafikkontoret delar uppfattningen om att dialog och delaktighet utgör viktiga aspekter i den kommunala verksamheten och olika former tillämpas löpande inom trafikkontorets olika verksamhetsområden. Kontoret vill på intet sätt ifrågasätta angelägenheten av en välutvecklad dialog men vill samtidigt framhålla två aspekter som, enligt kontorets mening, bör värderas noggsamt i sammanhanget.

I det lokala arbetet, ofta i samverkan med stadsdelsförvaltningar och fastighetsägare, uttalar ofta boende och lokala aktörer att man har bidragit till att beskriva önskemål, kvaliteter mm. Det man efterlyser är snarare handling. I och med att dialoger förts på olika sätt, av olika aktörer, i olika sammanhang, är det enligt kontorets mening viktigt att inhämta kunskap från sådana tidigare förda dialoger innan nya processer startas för att inte riskera att förtroendet för staden undergrävs. I detta sammanhang vill trafikkontoret även understryka vikten av att, såsom anförs i rapporten, ”på ett bättre sätt ta tillvara på alla de synpunkter som samlas in från stockholmarna”. I denna del tror kontoret också att mer utvecklade analyser av de synpunkter som redan når staden (via webb, medborgarundersökningar, synpunktshantering mm) skulle kunna omsättas i mer verksamhetsstyrande och levererande riktning.

Den andra aspekten som kontoret vill lyfta i sammanhanget utgörs av problematiken att föra dialog kring komplexa samhällsfrågor. Kontoret har medverkat i den process som drivits inom ramarna för Samverkan Östberga och har uppfattningen att metodiken som tillämpats där har gett mycket goda resultat. Det har dock utgjort en omfattande process under flera månader och letts av en utomstående med åtskillig erfarenhet av denna typ av processer, vilket utgjort en framgångsfaktor. För en vidare tillämpning inom staden är kontoret av uppfattningen att metodutveckling och särskild kompetens är av stor vikt att säkerställa.

Avslutningsvis vill kontoret, i denna del, framhålla vikten av staden, på organisationsövergripande, nivå kan medverka till att utveckla digitala verktyg som kan användas för dialoger med särskild hänsyn tagen till vikten av återkoppling till de som medverkat i dialogerna.

Dold potential – hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden

Trafikkontoret ställer sig positivt till att via riktade klausuler i upphandlingsunderlag främja arbetstillfällena för särskilt utsatta grupper av arbetssökande. Detta måste dock ske med beaktande av säkerhets- och kompetensaspekter. För en stor del av kontorets uppdrag och åtaganden ställer höga sådana krav. I vissa projekt kan däremot ett förfarande enligt kommissionens förslag kunna vara möjligt och om detta blir aktuellt kan kontoret börja med att prova initialt, i liten skala.

Trafikkontoret ser också positivt på att särskilda grupper erbjuds anställning inom staden och därför arbetar kontoret sedan länge med att årligen sysselsätta ca 100 stockholmsvärdar. I arbetsuppgifterna ingår att plockstäda runt om i hela staden, felanmäla och åtgärda brister i stadsmiljön. Arbetet signalerar närvaro och synlighet, vilket på sikt kan påverka beteenden och minska nedskräpning och värdefulla effekter erhålls för både de sysselsatta och staden. Mot bakgrund av dessa erfarenheter är kontoret positivt till att utveckla arbetet med arbetsdifferentiering.

Rekrytering och kompetensförsörjning är avgörande för att trafikkontoret ska fungera effektivt. Att matcha arbetets krav med en persons förutsättningar och kompetens är en utgångspunkt för få en god grund för resursutnyttjande och långsiktig hållbarhet i arbetslivet. Mot bakgrund av detta och i samverkan med övriga tekniska förvaltningar fortsätter trafikkontoret att genomföra utbildningar i kompetensbaserad rekrytering riktade till chefer för att säkerställa att en icke diskriminerande rekrytering sker vid samtliga rekryteringar.

Staden där vi möts – arkitektur och kultur i det offentliga rummet

Trafikkontoret instämmer i rapportens huvudanslag – att stärka stadens arbete med att utveckla stadsmiljöns offentliga rum utomhus, särskilt i de socioekonomiskt svagare områdena. Detta behov sammanhänger bl a med att betydelsefulla förbättringar av ytterstadens offentliga rum ofta görs i samband med exploateringar. Samtidigt finns ett flertal platser i socioekonomiskt svagare områden som har behov av utveckling, men som i närtid saknar marknadsmässiga förutsättningar för exploatering. De offentliga rummen i sådana områden, utan eller med lägre exploateringsmöjligheter, tenderar härvid att upplevas som alltmer oattraktiva och otrygga.

Under senare år har trafikkontoret försökt att vidareutveckla den lokala närvaron och vidtagit en rad mindre och medelstora insatser i samarbete med stadsdelsförvaltningar, fastighetsägare, centrumägare m fl. Erfarenheterna av denna ökade lokala närvaro är goda. Med relativt måttliga insatser i olika samverkanskonstellationer, har platser kunnat utvecklas på ett positivt sätt, både vad avser ”gråa och gröna ytor”. Genom de lokala utvecklingsprogrammen och dessas geografiska prioriteringar liksom stadens satsning på nya parker och gröna stråk i ytterstaden finns nya förutsättningar att, utifrån de lokala behoven, utveckla ytterstadens offentliga miljöer, oavsett om de rör hårdgjorda eller gröna ytor, bl a utifrån de medel som avsatts för stadens ytterstadsparksatsning.

Kontoret ser vidare positivt på att stadens strategiska arbete med lokal platsutveckling för stadens offentliga rum, i likhet med den samordnade roll kontoret har avseende stadens gröna kvaliteter, skulle kunna åvila trafiknämnden. För att säkerställa en sådan långsiktig hållbar stadsutveckling i befintliga områden, som inte omfattas av exploatering, kommer resurser behöva avsättas i kommande budgetar.

Avslutningsvis kan nämnas att under 2017 kommer konceptet Levande Stockholm, som också nämns i rapporten, att prövas på ett antal platser i ytterstaden i syfte att, om än i blygsam skala, skapa nya förutsättningar för mer levande och attraktiva ytterstadsmiljöer under såväl sommar- som vintertid.

Trafikkontorets förslag

Trafiknämnden beslutar att som svar på remissen överlämna kontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen och förklarar beslutet omedelbart justerat.

Slut